

CURTEA DE APEL CHIȘINĂU

RECLAMANT:

Asociația Obștească

**Centrul pentru Drepturile Persoanelor
cu Dizabilități,**

Cod Fiscal: 1013620005587

sediul: mun. Chișinău, str. Pușkin 16, of. 5,
Republica Moldova, MD 2012,

Tel. 079989098

email: info@cdpd.md

reprezentată de **Vitalie MEȘTER,**

Director Executiv

PÎRÎT:

**Comisia pentru situații excepționale a
Republicii Moldova**

Piața Marii Adunări Naționale 1,
mun. Chișinău, MD-2033

e-mail: petitii@gov.md,
cancelaria@gov.md

CERERE DE CHEMARE ÎN JUDECATĂ

(acțiune de control normativ, conform art. 206 alin. (1) lit. e) din Codul Administrativ)

În fapt, Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități este o asociație obștească constituită în vederea promovării, apărării și monitorizării respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități pe teritoriul Republicii Moldova. Potrivit prevederilor art. 7 alin (5) din Legea nr. 837 din 17.05.1996, asociațiilor obștești le este recunoscut dreptul de a apăra pe cale judiciară interesele de importanță publică.

Având ca temei acest drept, bazându-ne pe prevederile art. 206 alin. (1) lit. e) coroborat cu prevederile art. 12 din Codul administrativ al Republicii Moldova, înaintăm prezentă acțiune de control normativ, privind următoarele:

I. OBIECTUL CONTROLULUI NORMATIV

1. Prevederile pct. 8 din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a RM nr. 1 din 18 martie 2020 și prevederile Anexei la Dispoziția nr. 1 din 18 martie 2020
2. Prevederile pct. 4-11, pct. 22-40 din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a RM nr. 4 din 24 martie 2020
3. Prevederile pct. 11-12 din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a RM nr. 8 din 28 martie 2020

II. ADMISIBILITATEA ACȚIUNII

1. Comunicăm că prezenta acțiune de control normativ nu este afectată de vreun viciu prevăzut de art. 207 Cod Administrativ care ar servi drept temei pentru declararea inadmisibilității acesteia.
2. Menționăm, că potrivit prevederilor art. 72 alin. (3) lit. e) din Constituție, organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești și a contenciosului administrativ se reglementează prin lege organică. În acest sens, în condițiile stării de urgență instituite, legea organică specială este Legea nr. 212 din 24.06.2004, care în capitolul VI reglementează unele aspecte privind înfăptuirea justiției în perioada stării de urgență. Notăm că legea respectivă nu prevede careva termene-limită pentru înaintarea unei acțiuni de control normativ. Prin urmare, cu referire la acest aspect, se aplică prevederile art. 209 alin. (3) din Codul Administrativ, conform căruia pentru acțiunea de control normativ nu există termen de înaintare a acțiunii în contencios administrativ.
3. În acest context, nu pot servi drept temei de declarare a inadmisibilității prezentei acțiuni prevederile pct. 4 din Dispoziția Comisiei pentru situații excepționale a RM din 24 martie 2020, întrucât aceste prevederi sunt **nule**, fiind emise cu încălcarea gravă a competenței atribuite Comisiei prin Legea nr. 212 din 24.06.2004 precum și cu sfidarea gravă a ierarhiei actelor legislative, stabilite prin art. 72 din Constituție.

III. CIRCUMSTANȚELE DE FAPT ȘI DE DREPT

1. **În fapt**, Parlamentul RM a emis Hotărârea nr. 55 din 17.03.2020, prin care a declarat stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe perioada 17 martie -15 mai 2020.
2. Pe perioada stării de urgență, Comisia pentru situații excepționale a RM (în continuare: *CSERM*) a fost împuternicită cu dreptul de a emite dispoziții executorii pentru conducătorii autorităților administrației publice centrale și locale, ai agenților economici, ai instituțiilor publice, pentru cetățeni și alte persoane aflate pe teritoriul RM, vizând măsurile prevăzute de art. 2 din Hotărârea Parlamentului RM nr. 55 din 17.03.2020.
3. La data de 18 martie 2020, CSERM a adoptat prima sa Dispoziție, stabilind în Anexă măsurile specifice în domeniul justiției, inclusiv reguli noi de procedură, pe perioada instituirii stării de urgență.
La data de 24 martie 2020, CSERM a emis Dispoziția nr. 4, stabilind în punctele 4-11 regulile noi de procedură civilă și de contencios administrativ, iar în punctele 22-40 regulile noi de procedură contravențională, indicând că prevederile Codului administrativ, ale Codului de Procedură Civilă și ale Codului Contravențional se aplică în măsură în care nu contravin acestei dispoziții.
La data de 28 martie 2020, CSERM a adoptat Dispoziția nr. 8, stabilind reguli noi de procedură penală în punctele 11 și 12.
4. Considerăm că prevederile pct. 8 din Dispoziția CSERM nr. 1 și Anexă la Dispoziția CSERM nr. 1 din 18.03.2020, pct. 4-11 și 22-40 din Dispoziția CSERM nr. 4 din 24.03.2020, pct. 11-12 din Dispoziția CSERM nr. 8 din 28.03.2020 **sunt**

nule, fiind emise cu încălcarea gravă a competenței materiale, cu sfidarea a prevederilor art. 72, art. 54 alin. (3) și art. 20 din Constituția RM.

5. Conform prevederilor art. 225 alin. (3) lit. b) din Codul Administrativ, *„în cazul în care au fost emise acte administrative individuale și normative referitoare la securitatea națională a Republicii Moldova, la exercitarea regimului stării excepționale, la măsurile de urgență luate de autoritățile publice în vederea combaterii calamităților naturale, a incendiilor, a epidemiilor, a epizootiilor și a altor fenomene similare, instanța de judecată poate fi sesizată doar pentru exercitarea controlului următoarelor circumstanțe: b) competența autorității publice de a emite actul;”*
6. Menționăm, că în sensul prevederilor Legii nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război și art. 12 din Codul Administrativ, Dispozițiile CSERM reprezintă drept actele administrative cu caracter normativ, având forța juridică inferioară Constituției, legilor, actelor normative a Guvernului și Decretelor Președintelui RM. Prin urmare, competența CSERM în perioada stării de urgență nu poate depăși limitele stabilite prin Constituția RM și Legea nr. 212/2004.
7. Potrivit prevederilor art. 72 alin. (3) lit. e) din Constituție, *organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești și a contenciosului administrativ se reglementează prin lege organică*. Constituția nu prevede posibilitatea derogării de la aceste prevederi în cazuri excepționale, cum ar fi starea de urgență, de asediu sau de război. Prin urmare, regulile de procedură civilă, contencios administrativ, procedura contravențională și penală pot fi adoptate doar de către Parlamentul RM, printr-o lege organică.
8. Aceeași abordare se regăsește și în Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, care în art. 60 alin. (2) stabilește: *„pe durata stării de urgență, de asediu sau de război, procedura în cauzele penale și cele privind contravențiile administrative se îndeplinește în același mod în care se îndeplinea pînă la declararea stării de urgență, de asediu sau de război, ținînd cont de particularitățile stabilite de prezenta lege.”* Iar potrivit prevederilor art. 66 alin. (2) din aceeași lege: *„Modul și temeiurile tragerii la răspundere civilă, penală sau contravențională sînt reglementate de legislația în vigoare, dacă prezenta lege nu stabilește altfel.”* Totodată art. 9 alin. (1) aceeași lege prevede clar, că *organele competente emit dispoziții și ordine executorii în limitele competenței lor*, având dreptul de a aplica doar măsurile prevăzute în art. 20, în această listă nefiind incluse măsurile din domeniul justiției.
9. Prin urmare, derogarea de la normele de procedură civilă, de contencios administrativ, procedura contravențională și procedura penală, în perioada stării de urgență poate fi făcută doar printr-o lege organică.
10. Pe lângă faptul că prevederile contestate au fost emise cu încălcarea gravă a competenței și cu sfidarea ierarhiei actelor legislative și normative, **unele prevederi din Dispozițiile CSERM au instituit limitări incompatibile cu garanțiile constituționale privind accesul la justiție**. În special, restrîngerile impuse se referă la:

- instituirea unui termen extrem de scurt (24 ore) pentru contestarea Dispozițiilor CSERM, fără posibilitatea repunerii în termen (pct. 4 și pct. 9, Dispoziția CSERM nr. 4 din 24.03.2020);
- imposibilitatea suspendării de către instanța de judecată a actului contestat (pct. 6, Dispoziția CSERM nr. 4 din 24.03.2020);
- imposibilitatea exercitării căilor de atac împotriva deciziilor instanței de contencios administrativ privind Deciziile CSERM (pct. 10, Dispoziția CSERM nr. 4 din 24.03.2020);
- instituirea unui termen extrem de scurt pentru contestarea deciziilor agentului constatat (48 ore/24 ore), fără posibilitatea repunerii în termen (pct. 22-24, pct. 27, Dispoziția CSERM nr. 4 din 24.03.2020);
- instituirea unui termen extrem de scurt (24 ore/48 ore) pentru depunerea recursului împotriva hotărârii judecătorești contravenționale, fără posibilitatea repunerii în termen (pct. 35, pct. 37, Dispoziția CSERM nr. 4 din 24.03.2020).

În condițiile evoluției defavorabile a situației epidemiologice în RM și limitărilor de circulație impuse, termenele de contestare a deciziilor CSERM și/sau a agentului constatat de doar 24-48 ore sunt inadecvate și inaccesibile pentru majoritatea locuitorilor RM, în special pentru persoanele cu dizabilități, persoanele în vârstă înaintată, persoanele sărace, persoanele din localitățile îndepărtate de centrele raionale, și persoanele care se află în autoizolare.

Persoanele cu dizabilități, vârstnicii și persoanele din localitățile îndepărtate de centrele raionale și persoanele aflate în autoizolare nu vor putea angaja un avocat din cauza restricțiilor de circulație și lipsa transportului accesibil. Persoanele cu venituri modeste nu vor putea beneficia de serviciile avocaților publici garantați de stat, întrucât pentru a beneficia de serviciile gratuite, urmează să prezinte un set de documente care ar atesta acest drept. Or, conform Legii nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, asistența juridică de urgență se acordă în decurs de 24 de ore de la solicitare doar în cazul reținerii în cadrul unui proces penal sau al unei proceduri contravenționale, nefiind reglementată posibilitatea acordării asistenței juridice urgente și pentru alte cazuri ce nu suferă amânare.

11. Drept efect al limitărilor descrise mai sus, persoana nu va avea timpul și resursele pentru a angaja un avocat în vederea depunerii contestației, fiind astfel lipsită de posibilitatea de a-și apăra drepturile în instanța de judecată. Menționăm, că potrivit prevederilor art. 5 alin. (1) din Legea nr. 212/2004, *pe durata stării de urgență, de asediu sau de război, în funcție de gravitatea situației ce a determinat instituirea acesteia, poate fi restrâns, dacă este cazul, exercițiul unor drepturi sau libertăți ale cetățenilor în conformitate cu art. 54 din Constituție*. Iar reieșind din prevederile art. 54 alin. (3) din Constituție *restrângerea exercițiului accesului liber la justiție nu se admite*.
12. Conform prevederilor art. 224 alin. (1) lit. e) din Codul Administrativ, *examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă una dintre următoarele hotărâri: „e) în baza unei acțiuni de control normativ, anulează în tot sau în parte actul administrativ normativ, dacă acesta este ilegal, sau*

constată nulitatea acestuia, dacă acesta este nul. ” Potrivit prevederilor art. 141 alin. (1) din Codul Administrativ, „un act administrativ individual este nul dacă conține un viciu deosebit de grav și acest lucru este evident în cadrul aprecierii concludente a tuturor circumstanțelor care se iau în considerare.”

Având în vedere faptul, că la emiterea prevederilor pct. 8 din Dispoziția CSERM nr. 1 și Anexă la Dispoziția CSERM nr. 1 din 18.03.2020, pct. 4-11 și 22-40 din Dispoziția CSERM nr. 4 din 24.03.2020, pct. 11-12 din Dispoziția CSERM nr. 8 din 28.03.2020 a fost admisă depășirea serioasă a competenței materiale, fiind încălcate grav prevederile art. 72, art. 54 alin. (3) și art. 20 din Constituție,

CEREM:

- 1. Admiterea acțiunii**
- 2. Constatarea nulității prevederilor pct. 8 din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a RM nr. 1 și Anexă la Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a RM nr. 1 din 18.03.2020, pct. 4-11 și 22-40 din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a RM nr. 4 din 24.03.2020, pct. 11-12 din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a RM nr. 8 din 28.03.2020.**

În drept, întemeiem prezenta cerere pe prevederile art. 20, art. 54 alin. (3), art. 72 din Constituție, art. 209, art. 224 alin. (1) lit. e), art. 225 alin. (3) lit. b) din Codul Administrativ, art.5, art. 66 alin. (2), art. 9 alin. (1) din Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război.

În susținerea cererii anexăm următoarele acte:

1. Copia certificată a extrasului din Registrul de stat al persoanelor juridice (A.O. CDPD)
2. Copia certificată a actelor administrative contestate:
 - Dispoziția CSERM nr. 1 și Anexă la Dispoziție nr. 1 din 18.03.2020
 - Dispoziția CSERM nr. 4 din 24.03.2020
 - Dispoziția CSERM nr. 8 din 28.03.2020

Vitalie MEȘTER,
Director Executiv A.O. CDPD
15.04.2020